

Stuttgart, Deutschland: Europäische Wissenschafts plattform. – Stuttgart, 2020. – P. 20–23.

17. Some questions on passing a subtest of licensing examination “Krok 1” in a foreign language / O. V. Dubrovina, O. M. Bieliciaeva, Z. O. Borysova [et al.] // Актуальні проблеми сучасної вищої медичної освіти в Україні: матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 21 березня 2019 р. – Полтава, 2019. – С. 73–75.

УДК 821.111(73) – 31 Керуак. 09

Дюрба Д. В.

Харківський національний медичний університет
ОСМИСЛЕННЯ ФРОНТИРНОЇ ТЕМАТИКИ У ТВОРЧОСТІ БІТНИКІВ

Категорія художнього простору є невід’ємним компонентом структури тексту художнього твору. У ХХ ст. явище простору як таке набуло кардинального переосмислення. Художній простір може реалізуватися у різних варіаціях, залежно від задуму письменника. Для американської літератури надзвичайно важливим є феномен фронтиру. Внаслідок процесів, що історично відбувалися на території Америки, фронтірний простір є вагомою ментальною складовою культури США. Бітники зверталися до тематики фронтиру через те, що вона історично несе в собі культ волі і демократії, фронтір для них – національний архетип, метафора свободи. Важливим елементом фронтірної тематики є дорога, подорож як шлях. Метафора дороги для бітників – це або її мета, пошук цінностей, або вона сама, тобто дорога заради дороги, що і вирізняє трактування і сприйняття образу дороги бітниками.

Ключові слова: бітники, метафора дороги, фронтір, хронотон, художній простір, кордон, дорога, подорож.

The category of artistic space is integral to the structure of the text of a work of fiction. In the 20 th century, the phenomenon of space alone was reinterpreted in fundamental ways. Artistic space can be implemented in different variations, depending on the writer’s intention. The phenomenon of the frontier is of utmost importance for American literature. Due to the historical processes in the USA, the frontier space has become an important mental component of American culture. Beatniks elaborated the theme of the frontier because it historically carries the cult of freedom and democracy; for them the frontier is a national archetype, a metaphor for freedom. An important element of the frontier theme is the road, and travel as a path. The road as a metaphor for the Beatniks is either a purpose, the search for values, or a thing in itself, i.e. the road for the sake of the road, which distinguishes the interpretation and perception of the image of the road by the Beatniks.

Keywords: Beatniks, road as a metaphor, frontier, chronotope, artistic space, border, road.

Категорія художественного пространства является неотъемлемым компонентом структуры текста художественного произведения. В ХХ в. явление пространства было кардинально переосмыслено. Художественное пространство может реализовываться в различных вариациях, в зависимости от замысла писателя. Для американской литературы чрезвычайно важным компонентом является феномен фронта. В результате исторических процессов, происходящих на территории Америки, фронтірное пространство, его завоевание является весомой ментальной составляющей культуры США. Битники обращались к тематике фронта так как она исторически несет в себе культ

свободы и демократии, фронтир для них – национальный архетип, метафора свободы. Важным элементом фронтирной тематики у битников является дорога, путешествие как путь. Метафора дороги для битников – это либо её цель, поиск ценностей, либо она сама, то есть дорога ради дороги, что и отличает трактовку и восприятие образа дороги битниками.

Ключевые слова: битники, метафора дороги, фронтир, хронотоп, художественное пространство, граница, дорога, путешествие.

Важливим етапом у літературознавстві було введення М. М. Бахтіним поняття «художній хронотоп» для характеристики нерозривності понять художнього простору і художнього часу. Окрім того, проблема вивчення художнього простору є актуальною у зв'язку із активізацією уваги до вивчення жанру роману та організації його просторово-часових композиційних аспектів. М. М. Бахтін зауважив, що термін «хронотоп», який він взяв із фізіологічних досліджень А. Ухтомського, переходить у літературознавство «майже як метафора» [2, с. 234]. До того ж, вчений наголошує, що ««...» жанрово-типові хронотопи складаються і закріплюються жанровою традицією. Доки вони продуктивні в сенсі освоєння реальної дійсності, жанрова традиція досить гнучка «...». Окремі хронотопи глибоко занурені у загальне доступне добі «...» відчуття реального часу, яке визначається всією складністю соціально-економічних, політичних, загальнокультурних і художньо-літературних умов» [1, с. 291].

У зв'язку із посиленням уваги до індивідуальності, до суб'єктивного елемента в художньому творі у ХХ ст. відбувається кардинальне переосмислення значення простору як явища. Категорія художнього простору є важливим компонентом структури тексту художнього твору. «Просторово-часова основа має домінуюче значення в різних видах культури «...». Та при цьому слід пам'ятати, що категорії часу і простору «...», строго кажучи, проблематичні як атрибут “реального світу”, тому що вони можуть зміщуватись і деформуватись у психологічному переживанні суб'єкта. «...» Деформація часово-просторових відносин у художньому творі зумовлена тим, що художній образ лише опосередковано зв'язаний із зображенням зовнішньої реальності. Ця властивість художнього образу корениться в природі перцептуального простору-часу, який виділяють сучасні філософи, розрізняючи час (і, відповідно, простір) реальний, перцептуальний і концептуальний» [6, с.6]. Таким чином, художній простір, навіть у автобіографічних творах, може подаватися у різних варіаціях, залежно від задуму письменника, а може навіть виходити за межі реальної дійсності чи проявлятися у вигляді символів. «Топоси й локуси в художньому творі співіснують не відокремлено один від одного, важливими є зв'язки між ними, а також зміщення, деформації, нашарування, взаємопроникнення» [5, с. 8].

Однією із найважливіших в американській літературі просторових констант є фронтир. Вперше концепцію фронтиру ввів у науку американський історик Фредерік Тернер (1861–1932), який зауважував, що поняття межового кордону має надзвичайно велике значення для розуміння історії США, адже, на думку вченого, американське суспільство сформувалося на засадах свободи, демократії та індивідуалізму саме завдяки соціально-географічним умовам. Ф. Тернер довів, що внаслідок можливості заселення прикордонних «диких» зон і розширення меж країни, що продовжувалося певний час, суспільство мало змогу ««...» пом'якшувати соціальне напруження» [7, с. 7]. Термін «фронтир», за Ф. Тернером,

це «...» прикордонна смуга чи ділянка так званих “вільних земель” у внутрішніх районах північноамериканського континенту, що протягом всієї історії країни аж до кінця XIX ст. освоювалася білими поселенцями і поступово переміщувалася (“рухомий кордон”) в ході територіальної експансії на захід. «...» Поступово цей термін «...» набув ширшої інтерпретації як край чи сфера, що відкриває нові можливості» [7, с. 6–7]. Учений вважав, що саме на кордоні формувалися та відтворювалися ідеали демократії та свободи. Таким чином, простір фронтиру є скоріше ментальним, ніж фізичним, хоча він і є окреслений географічно – в першу чергу він важливий як простір культурний. «На межі XIX–XX ст. “фронтір” (“межа”) досяг свого природного географічного краю, але його цивілізаційне значення не було вичерпанним, адже він зберігся як соціокультурний архетип в американській національній ментальності. У ній міцно закріпилося уявлення, що у кожного індивіда має бути можливість долати життєві “фронтири”, не боятися “зніматися з місця” «...», прагнути нових місць, що обіцяють нові, кращі можливості» [7, с. 7].

Поняття фронтиру в літературі США використовується як стійкий просторовий образ. Російський філолог О. В. Ващенко пише, що «...» фронтір став для Америки способом національного самовизначення й водночас осягнення оточуючого світу» [4, с. 353]. У зв’язку із соціальними процесами, що відбувалися на межі цивілізаційних кордонів, феномен фронтиру став асоціюватися із певними образами героїв, що глибоко вплинули на американську літературу. «Тема фронтиру стала виділятися вже у творчості перших поселенців та описувачів Нового Світу. «...» В той час, коли обличчя фронтиру визначилося ясніше, «...» література “прикордоння”, що розросталася все більше, стала розділятися на твори, які були написані безпосередньо фронтірськими людьми, і на літературу “фронтірної теми”. І та, й інша мали прямий вплив на національну культуру» [4, с. 357]. Фронтірна тематика і тематика Дикого Заходу набувала у художніх творах здебільшого ідеалізованого і романтичного характеру, поступово сформувавши міф про Захід як місце «оновлення індивіда і нації» [4, с. 363]. О. В. Ващенко також зазначає: «Розвиток літератури США у XX ст. засвідчив, що матеріал, який вміщено в досвід освоєння фронтиру, виявився настільки вибуховим, що потребував багатьох десятиріч осмислення» [4, с. 368].

Письменники та поети розбитого покоління, які відчували сумніви щодо органічності і правильності способу життя, що культивувався в той час у суспільстві споживання, зверталися прямо чи опосередковано до тематики фронтиру як до такої, що історично несе в собі культ волі і демократії. Фронтір для них був перш за все метафорою свободи, національним архетипом. Письменники розбитого покоління не приймали визнаної суспільством споживання моралі, виступали проти стандартизації людини, проте їхній бунт був спокійним, адже в часи, коли до них прийшло визнання, вони вже не вірили у «...» можливість перебудови світу завдяки суспільним перетворенням. «...» Попри весь свій нонконформізм, бунтарство, протест, бітники почувалися укоріненими у рідній культурі, наслідуючи традиції романтиків, трансценденталістів, Вітмена, міжвоєнних експатріантів» [3, с. 258–259]. Найавторитетнішими своїми кумирами в літературі вони називали Волта Вітмена та Генрі Торо. Бітники першими вирушили за порятунком від того, на що перетворилася американська мрія, на умовний фронтір, в зони дикої природи, у невідомі для них міста, у подорожі свідомістю, звеличуючи культ безумства і свободи. Все це відбилося у їхніх,

здебільшого автобіографічних, творах та зокрема у романах Дж. Керуака. Як наслідок цього пізніше, у 1960-х, серед американської молоді набуло популярності життя в комунах, серед простоти та бідності й відсутності будь-якого контролю з боку людей зі світу конформізму, з їхніми правилами і шаблонами соціальної поведінки.

Прагнення до свободи виражалось і через форму, і через зміст творів бітників. Поети розбитого покоління – А. Гінзберг, Г. Снайдер, Л. Ферлінгетті – переважно обирали для своїх творів форму верлібру, прагнучи до простоти, близькості до природи, вони писали поезію без рими та конкретної метрики, проте їхні вірші мали новітні ритми, їх часто декламували в супроводі саксофону чи інших музичних інструментів. Письменники, зокрема В. Берроуз та Дж. Керуак, вигадали для написання романів власні спонтанні техніки, які були спрямовані на звільнення від надмірних літературних шаблонів, вивільнення істинної творчої енергії у її природному вигляді та оформлення її вербально. «Прагнення [бітників – Д. Д.] до досягнення спонтанності було не стільки прагненням до визнання чи експерименту, чи “ризиком”, а було конче потрібно для знайдення друкарських форм, які могли би передати безперервні потоки розуму, індукованого наркотиками бачення, з дикими коливаннями маніакальних і депресивних почуттів» [9, с. 201], – пише американський критик Фредерік Карл.

Невід’ємним атрибутом фронтирної тематики є дорога, подорож. Згідно з «Кембриджським путівником з американської літератури подорожей» (2009), ««...» література подорожей завжди була міцно пов’язана із конструюванням американської ідентичності. Вона займає простір між фактом і вигадкою, вона відкриває культурні установки і розкриває бажання, що постійно змінюються, як у подорожуючого, так і у аудиторії, що читає написане» [10, с. 1].

М. М. Бахтін називає хронотоп дороги одним із найважливіших хронотопів, що створюють сюжет художнього твору. «Тут [на дорозі – Д. Д.] своєрідно поєднуються просторові та часові ряди людських доль та життів, ускладнені соціальними дистанціями, які тут долаються. Це – точка зав’язування та місце здійснення подій. Тут час ніби вливається у простір і тече ним (утворюючи дороги), звідси і настільки багата метафоризація шляху-дороги: “життєвий шлях”, “ступити на нову дорогу”, “історичний шлях” та ін.; метафоризація дороги різноманітна та багатопланова» [1, с. 490]. В. Топоров зазначає, що в культурній свідомості людини хронотоп дороги має дві проєкції – горизонтальну та вертикальну. Горизонтальна проєкція – це шлях по землі, до сакрального центру, чи від центру до периферії; вертикальна – шлях у верхній чи нижній світ. Основною відмінністю між ними є неможливість подолання вертикального шляху простим смертним, що може лише метафорично осягнути його своєю душею [8].

Таким чином, однією із метафор шляху, є його мета – пошук матеріальних чи духовних цінностей, проте деколи цінність шляху полягає у ньому самому. Дорога, шлях – важливий філософсько-естетичний компонент американської літератури. До того ж, дорога є метафорою життя, долі людини. Шлях, який долають герої творів бітників, є шляхом пошуку себе, пошуку відповідей на екзистенційні питання. Зазвичай дорога має як мінімум дві точки у просторі – початок і кінець, між ними, як правило, лежать різні перешкоди, які герої долають задля досягнення своєї мети. У порівнянні з цим у бітників погляди на дорогу трансформуються, для них є актуальною дорога заради дороги.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бахтин М. М. Собрание сочинений : В 7 т. – Т. 3 : Теория романа (1930–1961 гг.) / М. М. Бахтин. – М. : Языки славянских культур, 2012. – 880 с.
2. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества / М. М. Бахтин; сост. С. Г. Бочаров, примеч. С. С. Аверинцева и С. Г. Бочарова. – М. : Искусство, 1979. – 423 с.
3. Давыдов Ю. Н. Контркультура и кризис социализации молодежи в условиях «общества потребления» / Ю. Н. Давыдов // Социологические исследования. – 1977. – № 3. – С. 78–87.
4. История литературы США : В 3 т. – Т. 2 : Литература эпохи романтизма / Под ред. А. М. Зверева. – М. : Наследие, 1999. – 463 с.
5. Маркович Я. С. Категорії часу та простору в романі Б. Пастернака «Доктор Живаго» : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.01.02 «Російська література» / Я. С. Маркович. – Сімф., 2006. – 20 с.
6. Притуляк В. Г. Часово-просторовий континуум у романах Франца Кафки / Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.04 / В.Г. Притуляк; НАН України. Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка. – К., 2004. – 21 с.
7. Тёрнер Ф. Фронтир в американской истории / Фредерик Тёрнер ; [пер. с англ. А. И. Петренко]. – М. : Весь Мир, 2009. – 304 с.
8. Топоров В. Н. Пространство и текст / Владимир Топоров // Текст: семантика и структура [Электронный ресурс]. – М., 1983, – С. 227–284. – Режим доступа: http://ec-dejavu.ru/p/Publ_Toporov_Space.html.
9. Karl F. American Fictions 1940–1980 : A Comprehensive History and Critical Evaluation / Frederick Karl. – N. Y. : Harper & Row, 1983. – 637 p.
10. The Cambridge Companion to American Travel Writing / [Ed. by Judith Hamera and Alfred Bendixen]. – Cambridge: Cambridge University Press, 2009. – 294 p.

УДК 378.6:61.016:811.111'243:81'271.1

Ефендієва С.М.

Українська медична стоматологічна академія, Полтава МОВНІ ПОМИЛКИ ТА ЇХ УСУНЕННЯ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «КЗВ: АНГЛІЙСЬКА МОВА ФАХОВОГО СПРЯМУВАННЯ»

Проаналізовано й класифіковано типові помилки, що трапляються у студентів. Окреслено шляхи запобігання й усунення типових помилок у процесі вивчення дисципліни «КЗВ: Англійська мова фахового спрямування».

Ключові слова: мовна система, англійська мова, медична термінологія, типові помилки, студенти.

The paper highlights the typical mistakes in students. The ways of prevention and elimination of typical mistakes in the process of studying the elective courses «English for Professional Purposes» has been determined.

Key words: language system, English language, medical terminology, typical mistakes, students.

Проанализированы и классифицированы типичные ошибки, встречающиеся у студентов. Определены пути предотвращения и устранения типичных ошибок в процессе изучения дисциплины по выбору «Английский язык профессионального направления».

Ключевые слова: языковая система, английский язык, медицинская терминология, типичные ошибки, студенты.

Останніми роками одним із пріоритетних напрямків підготовки студентів